

ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸ਼ਤ ਤੋਂ ਖ਼ਾਸ ਦਿਨ

ਬਾਈਬਲ ਪਾਠ #41

VII. ਯਿਸੂ ਦੀ ਸੇਵਕਾਈ ਦਾ ਅਖ਼ਰੀ ਹਫ਼ਤਾ (ਚੱਲਦਾ)।

ਗ. ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ*: ਯਿਸੂ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਦਿਨ (ਚੱਲਦਾ)।

10. ਯਿਸੂ ਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਦਫ਼ਨਾਉਣਾ।

ੳ. ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ (ਮੱਤੀ 27:55, 56; ਮਰਕੁਸ 15:40, 41; ਲੂਕਾ 23:49)।

ਅ. ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕੀਤੀ ਗਈ (ਯੂਹੰਨਾ 19:31-37)।

ੲ. ਉਸ ਦੀ ਦੇਹ ਦਫ਼ਨਾਈ ਗਈ (ਮੱਤੀ 27:57-60; ਮਰਕੁਸ 15:42-46; ਲੂਕਾ 23:50-54; ਯੂਹੰਨਾ 19:38-42)।

ਸ. ਉਸ ਦਾ ਦਫ਼ਨਾਇਆ ਜਾਣਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ (ਮੱਤੀ 27:61; ਮਰਕੁਸ 15:47; ਲੂਕਾ 23:55, 56ੳ)।

ਘ. ਸਨਿੱਚਰਵਾਰ: ਯਿਸੂ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਅਗਲਾ ਦਿਨ।

1. ਉਸ ਦੇ ਚੇਲੇ: ਸਹਿਮੇ ਹੋਏ (ਲੂਕਾ 23:56ਅ; ਵੇਖੋ ਯੂਹੰਨਾ 20:19ੳ)।

2. ਉਸ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ: ਫਿਕਰਮੰਦ (ਮੱਤੀ 27:62-66)।

VIII. ਯਿਸੂ ਦਾ ਜੀ ਉੱਠਣਾ, ਵਿਖਾਈ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਉੱਪਰ ਉਠਾਇਆ ਜਾਣਾ।

ੳ. ਐਤਵਾਰ: ਯਿਸੂ ਦੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦਾ ਦਿਨ।

1. ਖਾਲੀ ਕਬਰ।

ੳ. ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਖਾਲੀ ਕਬਰ (ਮੱਤੀ 28:1-8; ਮਰਕੁਸ 16:1-9; ਲੂਕਾ 24:1-11; ਵੇਖੋ ਲੂਕਾ 24:22-24; ਯੂਹੰਨਾ 20:1)।

ਜਾਣ ਪਛਾਣ

ਸਾਡਾ ਪਿਛਲਾ ਪਾਠ ਯਿਸੂ ਦੀ ਮੌਤ ਨਾਲ ਖ਼ਤਮ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਮੁਕਤੀ ਸੰਭਵ ਹੁੰਦੀ ਹੈ (ਰੋਮੀਆਂ 5:10) ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਤਿੰਨ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਹੈ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15:1, 3)। ਉਸ ਦਾ ਦਫ਼ਨਾਇਆ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਜੀ ਉੱਠਣਾ ਹੋਰ ਤੱਥ ਹਨ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15:4)।¹ ਇਸ ਪਾਠ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸਲੀਬ ਤੇ ਯਿਸੂ ਦੇ ਆਖ਼ਰੀ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵੀਂ ਕਬਰ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਦਫ਼ਨਾਏ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਉਸ ਦੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਦੇ ਆਖ਼ਰੀ ਘੰਟਿਆਂ, ਜਦ ਮਸੀਹ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ; ਸਨਿੱਚਰਵਾਰ ਜਦ ਉਸ ਦੀ ਦੇਹ ਕਬਰ ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਐਤਵਾਰ ਜਦ ਉਹ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੀ ਉੱਠਿਆ ਸੀ, ਦੀ

ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਸਾਡੀ ਉਮੀਦ ਦਾ ਸਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਖ਼ਾਸ ਥਾਂ ਹੈ।

ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਦਾ ਆਖ਼ਰੀ: ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਭਰਿਆ ਸਮਾਂ
(ਮੱਤੀ 27:55-61; ਮਰਕੁਸ 15:40-47;
ਲੂਕਾ 23:49-56ਓ; ਯੂਹੰਨਾ 19:31-42)

ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਔਰਤਾਂ

ਪਿਛਲੇ ਪਾਠ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ‘ਯਿਸੂ ਦੀ ਸਲੀਬ ਕੋਲ ਖਲੋਤੀਆਂ’ ਚਾਰ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਉਸ ਦੀ ਮਾਤਾ; ਉਸ ਦੀ ਮਾਤਾ ਦੀ ਭੈਣ (ਸ਼ਾਇਦ ਸਲੋਮੀ) ਮਰੀਅਮ, ਕਲੋਪਾਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਮਰੀਅਮ ਮਗਦਲੀਨੀ (ਯੂਹੰਨਾ 19:25)। ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ^੧ ਜਦ ਯੂਹੰਨਾ ਮਸੀਹ ਦੀ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਉੱਥੋਂ ਲੈ ਗਿਆ (ਯੂਹੰਨਾ 19:27), ਤਾਂ ਹੋਰ ਔਰਤਾਂ ਭੀੜ ਵਿਚ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਪਾਠ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ:

ਉੱਥੇ [ਗਲਗਥਾ ਤੇ] ਬਹੁਤ ਤੀਵੀਆਂ ਦੂਰੋਂ ਵੇਖ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਯਿਸੂ ਦੇ ਨਾਲ ਗਲੀਲ ਤੋਂ ਉਹ ਦੀ ਟਹਿਲ ਸੇਵਾ ਕਰਦੀਆਂ ਆਈਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮਰੀਅਮ ਮਗਦਲੀਨੀ ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ ਅਰ ਯੋਸੇਸ ਦੀ ਮਾਤਾ ਮਰੀਅਮ [ਕਲੋਪਾਸ ਦੀ ਪਤਨੀ] ਅਤੇ [ਸਲੋਮੀ] ਜ਼ਬਦੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਸੀ (ਮੱਤੀ 27:55, 56; ਵੇਖੋ ਮਰਕੁਸ 15:40, 41; ਲੂਕਾ 23:49)।

ਇਹ ਖ਼ਾਸ ਔਰਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਲੀਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਸੀ (ਮਰਕੁਸ 15:41; ਵੇਖੋ ਲੂਕਾ 8:2, 3), ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਹੀਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਅਖੀਰ ਤਕ ਸਲੀਬ ਦੇ ਕੋਲ ਹੀ ਸਨ ਅਤੇ ਕਬਰ ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਸਨ। ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ (ਮੱਤੀ 27:55, 56; ਮਰਕੁਸ 15:40, 41), ਉਸ ਦੇ ਦਫ਼ਨਾਏ ਜਾਣ (ਮੱਤੀ 27:61; ਮਰਕੁਸ 15:47; ਲੂਕਾ 23:55), ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹ ਸਨ (ਮੱਤੀ 28:1-10)।

ਬੇਅਸੂਲੇ ਆਗੂ

ਯਿਸੂ ਦੀ ਮੌਤ ਸੂਰਜ ਡੁੱਬਣ ਤੋਂ ਕੁਝ ਘੰਟੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਕਰੀਬਨ 3:00 ਵਜੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਹੋਈ (ਵੇਖੋ ਮੱਤੀ 27:45-50), ਜੋ ਸੱਬਤ ਦੇ ਦਿਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਇਕ ਨਵੇਂ ਦਿਨ ਦੇ ਆਉਣ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ‘ਯਹੂਦੀਆਂ [ਯਹੂਦੀ ਆਗੂਆਂ] ਨੇ ਇਸ ਲਈ ਜੋ ਉਹ ਤਿਆਰੀ ਦਾ ਦਿਨ ਸੀ ਪਿਲਾਤੁਸ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਭਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਤੋੜੀਆਂ ਜਾਣ ਅਤੇ ਓਹ ਉਤਾਰੇ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਲੋਥਾਂ ਸੱਬਤ ਦੇ ਦਿਨ ਸਲੀਬ ਉੱਤੇ ਨਾ ਰਹਿਣ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਸ ਸੱਬਤ ਦਾ ਦਿਨ ਇਕ ਵੱਡਾ ਦਿਨ ਸੀ’ (ਯੂਹੰਨਾ 19:31)। ਇਹ ਆਇਤ ਕਾਫ਼ੀ ਲੰਮੀ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ:

‘ਤਿਆਰੀ ਦਾ ਦਿਨ।’ ਸੱਬਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਦਿਨ (ਛੇਵਾਂ ਦਿਨ, ਅੰਦਾਜ਼ਨ ਸਾਡੇ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਵਾਂਗ) ਸੱਬਤ (ਸਤਵਾਂ ਦਿਨ, ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਵਾਂਗ) ਤਿਆਰੀ ਦਾ ਦਿਨ ਸੀ।

ਤਾਂ ਜੋ ਲੋਥਾਂ ਸੱਬਤ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸਲੀਬ ਉੱਤੇ ਨਾ ਰਹਿਣ। ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ:

ਜੇ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਉੱਤੇ ਅਜਿਹਾ ਪਾਪ ਆ ਜਾਵੇ ਜੋ ਮੌਤ ਜੋਗ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਮਾਰਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਉਹਨੂੰ ਰੁੱਖ ਉੱਤੇ ਟੰਗ ਦਿਓ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਉਸ ਦੀ ਲੋਥ ਰੁੱਖ ਉੱਤੇ ਟੰਗੀ ਹੋਈ ਨਾ ਰਹਿਣ ਦਿਓ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਉਹਨੂੰ ਉਸੇ ਦਿਨ ਦੱਬ ਦਿਓ ਕਿਉਂ ਜੋ ਜਿਹੜਾ ਟੰਗਿਆ ਜਾਵੇ ਉਹ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਸਰਾਪੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਯਹੋਵਾਹ ਤੁਹਾਡਾ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲਖ ਵਿਚ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਨਾ ਕਰੋ (ਵਿਵਸਥਾਸਾਰ 21:22, 23; ਵੇਖੋ ਯਹੋਸ਼ੁਆ 8:29; 10:26, 27)।

ਇਸ ਆਇਤ ਵਿਚ ‘‘ਰੁੱਖ ਉੱਤੇ ਟੰਗਿਆ’’ ਗਲ ਵਿਚ ਰੱਸਾ ਪਾ ਕੇ ਟੰਗਣਾ ਜਾਂ ਕਿੱਲਾਂ ਨਾਲ ਠੋਕ ਕੇ ਸਲੀਬ ਤੇ ਟੰਗਣਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਯਹੂਦੀ ਇਸ ਆਇਤ ਨੂੰ ਸਲੀਬ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਏ ਜਾਣ ਲਈ ਵੀ ਵਰਤਦੇ ਸਨ (ਵੇਖੋ ਗਲਾਤੀਆਂ 3: 13)। ਫਿਰ ਤਾਂ ਵਿਵਸਥਾਸਾਰ 21 ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਉਸ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਗਲਗਥਾ ਵਿਚ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਡੁੱਬਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਫ਼ਨਾਇਆ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ।^੧

‘‘ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਸ ਸੱਬਤ ਦਾ ਦਿਨ ਇਕ ਵੱਡਾ ਦਿਨ ਸੀ।’’ ਮੂਲ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਹੈ ‘‘ਉਸ ਸੱਬਤ ਦਾ ਦਿਨ ਮਹਾਨ ਸੀ।’’ NIV ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ‘‘ਇਕ ਖ਼ਾਸ ਸੱਬਤ’’ ਹੈ। ਸਭ ਸੱਬਤ ਖ਼ਾਸ ਸਨ ਪਰ ਪਸਾਹ ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਸੱਬਤ ਸਭ ਤੋਂ ਖ਼ਾਸ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਖ਼ਾਸ ਸੱਬਤ ਦੀ ਵਾਧੂ ਅਹਿਮੀਅਤ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਹਫ਼ਤੇ ਭਰ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਅਖ਼ਮੀਰੀ ਰੋਟੀ ਦੇ ਪਰਬ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸੀ।^੨

‘‘ਪਿਲਾਤੁਸ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਭਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਤੋੜੀਆਂ ਜਾਣ।’’ ਰੋਮੀ ਲੋਕ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਕਈ ਕਈ ਦਿਨ ਤਕ ਤਸੀਹੇ ਝੱਲਦਾ ਰਹੇ ਪਰ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਮੰਗ ਤੇ ਉਹ ਸਜ਼ਾ ਪਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਤੋੜ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਮੌਤ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਲੀਬ ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹ ਲੈਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਜਿਸਮ ਨੂੰ ਖਿੱਚਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ,^੩ ਇਸ ਕਾਰਣ ਲੱਤਾਂ ਤੋੜ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਦਮ ਘੁਟਣ ਕਰਕੇ ਛੇਤੀ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਸਨ।

‘‘ਅਤੇ ਉਹ ਉਤਾਰੇ ਜਾਣ।’’ ਯਹੂਦੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਰੋਮੀ ਸਲੀਬ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਛੇਤੀ ਕਰਵਾ ਦੇਣ, ਬਲਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਚਾਹਿਆ ਕਿ ਰੋਮੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਾਹ ਦੇਣ। ਯਹੂਦੀ ਧਰਮ ਗੁਰੂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਛੂਹ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਅਸ਼ੁੱਧ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ (ਗਿਣਤੀ 19: 11)। ਰੋਮੀਆਂ ਨੇ ਯਕੀਨਨ ਹੀ ਦਫ਼ਨਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਥਾਂ ਬਣਾ ਰੱਖੀ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਮੁਜਰਮਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਉੱਤੇ ਲਵਾਰਿਸ ਕਬਰਾਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ।

ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ, ਯਹੂਦੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਪਟ ਅਤੇ ਬੇਅਸੂਲੇ ਹੋਣ ਨੂੰ ਵਿਖਾਇਆ। ‘‘ਸੱਬਤ ਦੇ ਮਾਲਿਕ’’ ਨੂੰ ਉਹ ਸਲੀਬ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਝਕੇ ਸਨ (ਮੱਤੀ 12:8; ਮਰਕੁਸ 2:28), ਪਰ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਕਿਤੇ ਉਹ ਸੱਬਤ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਨਾ ਕਰ ਦੇਣ।

ਸੁਚੇਤ ਸਿਪਾਹੀ

ਪਿਲਾਤੁਸ ਨੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਮੰਨ ਕੇ ਕਲਵਰੀ ਵੱਲ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ। ‘‘ਤਦ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੇ ਆਣ ਕੇ ਪਹਿਲੇ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਤੋੜੀਆਂ ਅਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਦੂਦੇ ਦੀਆਂ ਵੀ ਜਿਹੜਾ ਉਹ ਦੇ ਨਾਲ ਸਲੀਬ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ’’ (ਯੂਹੰਨਾ 19:32)। ਇਹ ਘਿਣਾਉਣਾ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਨੇਜ਼ੇ ਜਾਂ ਭਾਰੀ ਮੋਗਰੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ‘‘ਪਰ ਯਿਸੂ ਦੇ ਕੋਲ ਆਣ ਕੇ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੇਖਿਆ ਜੇ ਉਹ ਮਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਨਾ ਤੋੜੀਆਂ’’ (ਯੂਹੰਨਾ 19:33)।

ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੇ ਐਵੇਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਲਿਆ ਕਿ ਮਸੀਹ ਮਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਮਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ‘‘ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਨੇ ਬਰਫੀ ਨਾਲ ਉਹ ਦੀ ਵੱਖੀ ਵਿੰਨ੍ਹੀ’’ (ਯੂਹੰਨਾ 19:34ਓ)। ਇਹ, ਇਹ ਵੇਖਣ ਲਈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਝਟਕਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦੇ ਮਾਸ ਤੇ ਚੁੰਢੀ ਵੱਢਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨੇਜ਼ਾ ਉਸ ਦੀ ਪੱਸਲੀ, ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਛਾਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਐਨਾ ਕੁ ਵੱਡਾ ਜ਼ਖਮ ਬਣ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਹੱਥ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ (ਯੂਹੰਨਾ 20:25, 27)। ਇਹ ਵੇਖਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਲੀਬ ਤੋਂ ਲਾਹੁਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਲੀਬ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਬੰਦਾ ਮਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ, ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੀ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਨੇਜ਼ਾ ਪਸਲੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦਿਲ ਦੇ ਵਿਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ।⁶ ‘‘ਸਿਪਾਹੀ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦਾਅ ਤੇ ਲਾਅ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਰਖਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦੁਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਯਿਸੂ ਸਚਮੁਚ ਮਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ।’’⁷

ਇਸ ਤੱਥ ਨਾਲ ਕਿ ਯਿਸੂ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਨਹੀਂ ਤੋੜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੀ ਇਕ ਨਬੂਵਤ ਪੂਰੀ ਹੋਈ (ਯੂਹੰਨਾ 19:36; ਜ਼ਬੂਰਾਂ ਦੀ ਪੋਥੀ 34:20)।⁸ ਉਵੇਂ ਹੀ ਇਸ ਤੱਥ ਨਾਲ ਵੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਪਸਲੀ ਵਿੰਨ੍ਹੀ ਗਈ ਸੀ (ਯੂਹੰਨਾ 19:37; ਜ਼ਕਰਯਾਹ 12:10)।

ਮਸੀਹ ਦੀ ਪੱਸਲੀ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਸਾਰ ‘‘ਹੀ ਲਹੂ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਨਿੱਕਲਿਆ’’ (ਯੂਹੰਨਾ 19:34ਅ)। ਲਾਸ਼ ਵਿੱਚੋਂ ਲਹੂ ਨਹੀਂ ਵਗਦਾ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਟਿਕਾਕਾਰ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਡਾਕਟਰੀ ਵਿਆਖਿਆ ਲੱਭਣ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਵਿਆਖਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਰਲ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਨਿੱਕਲਣਾ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਦੀ ਮੌਤ ਦਿਲ ਦੇ (ਪਾਟਣ) ਟੁੱਟ ਜਾਣ ਨਾਲ ਹੋਈ (ਵੇਖੋ ਜ਼ਬੂਰਾਂ ਦੀ ਪੋਥੀ 69:20)।⁹ ਡਾਕਟਰੀ ਵਿਆਖਿਆਵਾਂ ਦੀ ਇਕ ਖਾਮੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਧਾਰ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਦੀ ਮੌਤ ਵੇਲੇ, ਉਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚੋਂ ਮੌਤ ਕਰਕੇ ਇਕ ਸੁਭਾਵਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਪਰ ਪਤਰਸ ਅਤੇ ਪੌਲਸ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮਸੀਹ ਦਾ ਮਾਸ ‘‘ਗਲਿਆ’’ ਨਹੀਂ ਸੀ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 2:31; ਵੇਖੋ 13:37)।

ਬਾਈਬਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਮਸੀਹੀ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਲਹੂ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਭੇਤ ਭਰਿਆ ਸੰਕੇਤ ਵੇਖਿਆ ਹੈ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਲਹੂ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਜੋ ਯਿਸੂ ‘‘ਵਿੱਚੋਂ’’ ਨਿੱਕਲਿਆ, ਪ੍ਰਭੂ ਭੇਜ ਅਤੇ ਬਪਤਿਸਮੇ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਯੂਹੰਨਾ 19:34 ਨੂੰ 1 ਯੂਹੰਨਾ 5:6, 8 ਦੀਆਂ ਪੈਚੀਦਾਂ ਆਇਤਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ।¹⁰ ਪਰ ਯੂਹੰਨਾ 19:34 ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਅਲੰਕਾਰਿਕ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸ਼ਾਇਦ ਸਾਨੂੰ ਲਹੂ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਪਾਪਾਂ ਲਈ ਯਿਸੂ ਦੀ ਮੌਤ ਤੇ ਪੂਰੇ ਭੇਤ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੰਨ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਯੂਹੰਨਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਡੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪਛਾਣਿਆ ਸੀ ਕਿ ਲਹੂ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਉਲਟ ਨਿਕਲੇ ਸਨ, ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਗਵਾਹੀ ਜੋੜੀ (ਯੂਹੰਨਾ 19:35)।

ਯੂਹੰਨਾ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਵਿਆਖਿਆ ਨਾਲ ਇਹ ਵਿਖਾਉਣ ਦਾ ਮਕਸਦ ਹੱਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਸਚਮੁਚ ਮਰ ਗਿਆ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸਦੇ ਚੇਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਵਿਚ ਲੈ ਆਉਂਦੇ।¹¹ ਇਕ ਮੈਡੀਕਲ ਜਰਨਲ ਦੇ ਇਕ ਲੇਖ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਨਿਚੋੜ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

ਸਾਫ਼ ਤੌਰ ਤੇ, ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰੀ ਪ੍ਰਮਾਣ ਤੋਂ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਦੀ ਮੌਤ ਉਸ ਦੀ ਪੱਸਲੀ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਜ਼ਖਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ ਸੀ।... ਇਸੇ ਲਈ, ਯਿਸੂ ਦੀ ਮੌਤ ਸਲੀਬ ਤੇ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਅਧਾਰਿਤ ਵਿਆਖਿਆ ਆਧੁਨਿਕ ਮੈਡੀਸਨ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀ।¹²

ਹਿੰਮਤੀ ਚੇਲੇ

ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਕਰ ਲੈਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕਿ ਤਿੰਨੇ ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਤੀਰਾਂ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਲਾਹ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਟਿਕਾਣੇ ਲਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਜੇ ਯਿਸੂ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਜੀ ਨੇ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਦੇ ਰਸੂਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ, ‘ਯਹੂਦੀਆਂ [ਯਹੂਦੀ ਆਗੂਆਂ] ਦੇ ਡਰ ਦੇ ਮਾਰੇ’ (ਯੂਹੰਨਾ 19:38) ਇਕ ਗੁਪਤ ਚੇਲੇ ਨੇ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸੇ ਸਭਾ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ (ਮਰਕੁਸ 15:43; ਲੂਕਾ 23:50) ਜਿਸ ਨੇ ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ!

ਉਸ ਨੂੰ ‘ਅਰਿਮਥੈਆ ਦਾ ਯੂਸੁਫ਼’ ਵੀ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਮਰਕੁਸ 15:43; ਯੂਹੰਨਾ 19:38; ਵੇਖੋ ਮੱਤੀ 27:57)। ਅਰਿਮਥੈਆ ਯਹੂਦੀਆ ਦਾ ਇਕ ਨਗਰ ਸੀ (ਲੂਕਾ 23:51¹³), ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਸਾਮਰੀਆ ਦੀ ਹੱਦ ਦੇ ਨੇੜੇ ਉੱਤਰੀ ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਦਾ ਇਕ ਪਿੰਡ ਸੀ।¹⁴ ਮੱਤੀ ਨੇ ਯੂਸੁਫ਼ ਨੂੰ ‘ਇਕ ਧਨੀ ਮਨੁੱਖ’ ਦੱਸਿਆ ਹੈ (ਮੱਤੀ 27:57)। ਉਸ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਯਸਾਯਾਹ 53:9 ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ‘ਉਸ ਦੀ ਕਬਰ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੇ ਵਿਚ [ਦੋ ਡਾਕੂਆਂ], ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਵੇਲੇ ਧਨੀ [ਯੂਸੁਫ਼] ਨਾਲ ਠਹਿਰਾਈ ਗਈ।’ ਯੂਸੁਫ਼ ਇਕ ਭਲਾ ਆਦਮੀ ਸੀ, ‘ਜੋ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਸੀ’ (ਲੂਕਾ 23:50, 51; ਵੇਖੋ ਮਰਕੁਸ 15:43)। ਉਹ ਮਸੀਹਾ ਦੀ ਰਾਹ ਤਕ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਮਸੀਹਾ ਭਾਵ ਖ਼ਿਸਟੁਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਸੀ (ਮੱਤੀ 27:57; ਯੂਹੰਨਾ 19:38)।

ਅਫ਼ਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਯੂਸੁਫ਼ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ‘ਪਤਵੰਤਾ ਸਲਾਹਕਾਰ’ ਹੋਣ ਕਰਕੇ (ਮਰਕੁਸ 15:43), ਉਹਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਇਕਰਾਰ ਕਰਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਿੰਗਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਯਹੂਦੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚੋਂ ਛੇਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ (ਯੂਹੰਨਾ 9:22¹⁵)। ਲੂਕਾ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਮਹਾਂਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਮੁਜ਼ਰਮ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਵੇਲੇ, ਯੂਸੁਫ਼ ‘ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਤ ਅਰ ਕਰਮ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਲਿਆ’ (ਲੂਕਾ 23:51)।¹⁶ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਬਚਾਅ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਜਦ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਾ ਕਿ ਯਿਸੂ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ‘ਕਿਸੇ ਗੁਮਨਾਮ ਅਤੇ ਲਾਅਨਤੀ ਟੋਏ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ’ ਜਾਏਗਾ, ਤਾਂ ਯੂਸੁਫ਼ ਨੇ ‘ਬੇਧੜਕ ਪਿਲਾਤੁਸ ਕੋਲ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ’ (ਮਰਕੁਸ 15:43ਅ)। ਸਭ ਕੁਝ ਦਾਅ ਤੇ ਲਾ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ‘ਜੇ ਮੈਂ ਯਿਸੂ ਦੀ ਲੋਥ ਲੈ ਜਾਵਾਂ’ (ਯੂਹੰਨਾ 19:38ਅ)।

ਯਹੂਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਤੋਂ ਪਿਲਾਤੁਸ ਦੰਗ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਹ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਵੀ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਯਿਸੂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ (ਮਰਕੁਸ 15:44ਓ)। ਜਦ ਸੂਬੇਦਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦੁਆਇਆ ਕਿ ਯਿਸੂ ਸਚਮੁਚ ਮਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਪਿਲਾਤੁਸ ਨੇ ‘ਲੋਥ ਯੂਸੁਫ਼ ਨੂੰ ਦੁਆ ਦਿੱਤੀ’ (ਮਰਕੁਸ 15:44ਅ, 45; ਵੇਖੋ ਮੱਤੀ 27:58ਅ; ਯੂਹੰਨਾ 19:38ਅ)।

ਯੂਸੁਫ਼ ਨੂੰ ਪਿਲਾਤੁਸ ਤੋਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮਿਲਣ ਤਕ, ਸੂਰਜ ਡੁੱਬਣ (ਸੱਬਤ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ) ਵਾਲਾ ਸੀ (ਮੱਤੀ 27:57ਓ; ਮਰਕੁਸ 15:42; ਲੂਕਾ 23:54)। ਯੂਸੁਫ਼ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਉਹ ‘ਮਹੀਨ ਕੱਪੜਾ ਮੁਲ’ ਲੈ ਆਇਆ (ਮਰਕੁਸ 15:46), ਜਦਕਿ ਸਭਾ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਨਿਕੁਦੇਮੁਸ (ਵੇਖੋ ਯੂਹੰਨਾ 7:50) ਵੀ ਜੋ ਇਕ ਗੁਪਤ ਚੇਲਾ ਸੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਖੁਸ਼ਬੂਆਂ ਲੈ ਆਇਆ (ਵੇਖੋ ਯੂਹੰਨਾ 19:39)। ਨਿਕੁਦੇਮੁਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਯੂਹੰਨਾ 3:1-21; 7:50-52 ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਸਾਂ।¹⁸ ਇਸ ਤੱਥ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵਿਅੰਗ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਦਫ਼ਨਾਇਆ।

“ਅਜੀਬ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਲੋਕ ਚੇਲੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦੇ ਸਨ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਦੇਹ ਮੰਗਣ ਤੋਂ ਡਰ ਗਏ, ਪਰ ਜੇ ਚੇਲਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਸੀ ਉਹ ਲਾਸ਼ ਮੰਗਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਿਆ।”¹⁹

ਮਸੀਹ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਅਤੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਾਲਿਮ ਕਿੱਲਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢਦੇ ਹੋਏ, ਯੂਸੁਫ਼ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਸਲੀਬ ਤੋਂ ਲਾਹਿਆ²⁰ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਲਮਲ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਵਿਚ ਲਪੇਟ ਦਿੱਤਾ (ਮੱਤੀ 27:59; ਮਰਕੁਸ 15:46; ਲੂਕਾ 23:53ਓ)। ਫਿਰ ਉਹ “ਉਹਦੀ ਲੋਥ ਲੈ ਗਿਆ” (ਯੂਹੰਨਾ 19:38)।

ਗਲਗਥਾ ਦੇ ਕੋਲ “ਇਕ ਬਾਗ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਬਾਗ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵੀਂ ਕਬਰ ਸੀ,²¹ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕਦੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ”²² (ਯੂਹੰਨਾ 19:41)। ਉਹ ਯੂਸੁਫ਼ ਦੀ “ਆਪਣੀ ਕਬਰ” ਸੀ “ਜਿਹੜੀ ਉਸ ਨੇ ਪੱਥਰ ਵਿਚ ਖੁਦਵਾਈ ਸੀ”²³ (ਮੱਤੀ 27:60)।²⁴ ਯੂਸੁਫ਼ ਅਤੇ ਨਿਕੁਦੇਮੁਸ ਕੋਲ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ “ਇਹ ਕਬਰ ਨੇੜੇ ਸੀ” (ਯੂਹੰਨਾ 19:42), ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਹੀ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।²⁵ ਮਸੀਹ ਦੀ ਦੇਹ ਉਸ ਥਾਂ ਤੇ ਲਿਜਾਏ ਜਾਣ ਵੇਲੇ, ਸਲੀਬ ਦੇ ਨੇੜਿਓਂ ਔਰਤਾਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਗਰ ਸਨ (ਲੂਕਾ 23:55; ਮੱਤੀ 27:61)।

ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਯਿਸੂ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਕਬਰ ਵਿਚ ਰੱਖੀ (ਮੱਤੀ 27:60; ਮਰਕੁਸ 15:46; ਲੂਕਾ 23:53; ਯੂਹੰਨਾ 19:42) ਅਤੇ ਬਕਾਇਦਾ ਦਫ਼ਨਾਉਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਦਫ਼ਨਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ “ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਦਫ਼ਨਾਉਣ ਦਫ਼ਨਾਉਣ ਦੀ ਰੀਤ” ਮੁਤਾਬਿਕ ਕੀਤਾ (ਯੂਹੰਨਾ 19:40ਅ); ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਜਿਸਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਗ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਕੁਝ ਸਮਾਜਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ (ਜਿਵੇਂ ਮਿਸਰੀਆਂ ਵਿਚ)।

ਯਹੂਦੀ ਰਵਾਇਤ ਮੁਤਾਬਿਕ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁਕ ਚੁੱਕੇ ਲਹੂ, ਬੁੱਕ, ਮਿੱਟੀ ਅਤੇ ਚਿਪਟੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਨਹਾਉਣਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਸੁਗੰਧਾਂ ਨਾਲ ਮਹੀਨ ਕੱਪੜੇ ਵਿਚ ਲਢ੍ਵੇਟਿਆ ਸੀ (ਯੂਹੰਨਾ 19:40ਓ)। ਕੱਪੜੇ ਦੀਆਂ ਪੱਟੀਆਂ²⁶ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਪੂਰੇ ਜਿਸਮ ਤੇ ਲਢ੍ਵੇਟੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ (ਵੇਖੋ ਯੂਹੰਨਾ 11:44)। ਫਿਰ ਮਸਾਲਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਤੈਅ ਕੱਪੜੇ ਵਿਚ ਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕੱਝਿਆਂ ਦੀ ਤੈਅ, ਮਸਾਲਿਆਂ ਦੀ ਤਹਿ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਈ ਤਹਿਆਂ ਲਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਨਿਕੁਦੇਮੁਸ ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਮਿੱਠੀ ਮਹਿਕ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਗੰਧਰਸ ਅਤੇ ਮਹਿਕ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਉਦ ਦਾ ਪਾਉਡਰ 70-75 ਪਾਉਂਡ (ਪੰਜਾਹ ਕੁ ਸੇਰ) ਲੈ ਆਇਆ ਸੀ (ਯੂਹੰਨਾ 19:39)।²⁷

ਯਿਸੂ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਦਫ਼ਨਾਉਣ ਦੀ ਕਾਹਲੀ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ, ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰਵਾਇਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਅਸ਼ੁੱਧ ਕਰ ਲਿਆ (ਗਿਣਤੀ 19:11)। ਇਸ ਨਾਲ ਉਹ ਅਖਮੀਰੀ ਰੋਟੀ ਦੇ ਪਰਥ ਦੇ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹੋ ਗਏ, ਪਰ ਜਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਜਦ ਯੂਸੁਫ਼ ਅਤੇ ਨਿਕੁਦੇਮੁਸ ਨੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ, ਜੋ ਕੁਝ ਉਹ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਕਰ ਲਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯਿਸੂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤੇ ਪਰਨਾ ਲਪੇਟ ਦਿੱਤਾ (ਵੇਖੋ ਯੂਹੰਨਾ 20:7; 11:44)। ਫਿਰ, ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਵਧਣ ਤੇ ਯੂਸੁਫ਼ ਨੇ “ਭਾਰਾ ਪੱਥਰ ਕਬਰ ਦੇ ਮੂੰਹ ਉੱਤੇ ਰੇੜ੍ਹ ਕੇ” ਜੋ “ਬਹੁਤ ਭਾਰਾ ਸੀ”²⁸ (ਮੱਤੀ 27:60ਅ; ਮਰਕੁਸ 16:4) ਕਬਰ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।²⁹

ਬੇਚੈਨ ਔਰਤਾਂ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਵੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਅਨਜਾਣ ਸਨ। “ਕਬਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੈਠੀਆਂ” ਸ਼ਾਇਦ ਨੇੜਲੀ ਕਿਸੇ ਪਹਾੜੀ ਤੇ, ਦੋ ਔਰਤਾਂ ਮਰੀਅਮ ਮਗਦਲੀਨੀ ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ ਅਤੇ ਯੂਸੁਫ਼ ਦੀ ਮਾਤਾ ਮਰੀਅਮ ਗਲਗਥਾ ਤੋਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਗਰ ਸਨ (ਮੱਤੀ 27:61; ਵੇਖੋ ਮਰਕੁਸ 15:40, 47)।³⁰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਯੂਸੁਫ਼ ਅਤੇ ਨਿਕੁਦੇਮੁਸ ਨੂੰ ਕਾਹਲੀ ਕਰਦਿਆਂ

ਵੇਖਿਆ ਸੀ (ਲੂਕਾ 23:55)। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਯਹੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਠਹਿਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਜਾ ਕੇ ‘ਸੁਗੰਧਾਂ ਅਤੇ ਅਤਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ’ (ਲੂਕਾ 23:56ਓ)। ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਮਸਹ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਸੱਬਤ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕਬਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ (ਵੇਖੋ ਲੂਕਾ 23:56ਅ; ਮਰਕੁਸ 16:1)।

ਸਨਿੱਚਰਵਾਰ: ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸਮਾਂ **(ਮੱਤੀ 27:62-66; ਲੂਕਾ 23:56ਅ; ਯੂਹੰਨਾ 20:19ਓ)**

ਬੇਹਰਕਤ ਦੋਸਤ

ਸੱਬਤ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਹੁਕਮ ਮੂਜਬ ਅਰਾਮ ਕੀਤਾ (ਲੂਕਾ 23:56ਅ)। ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਮਸੀਹ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਲਈ ਇਹ ‘ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਡਰ ਦੇ ਮਾਰੇ’ (ਯੂਹੰਨਾ 20:19; ਵੇਖੋ NIV)। ਬੰਦ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ‘ਸੋਗ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਰੋਂਦੇ’ (ਮਰਕੁਸ 16:10) ਹੋਏ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕੱਟਿਆ ਦਿਨ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ‘ਯੂਸੁਫ਼ ਦੀ ਕਬਰ ਦੇ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਦਫ਼ਨ ਹੋ ਗਈਆਂ’ ਸਨ।³¹ ‘ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਗਣਾ ਸੋਗ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੇਹੱਦ ਅਜੀਜ਼ ਦੋਸਤ ਦੇ ਦੁਖ ਭਰੇ ਠੁਕਰਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦਾ ਦੁਖ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਦਿਲੋਂ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਇਸ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਘਬਰਾਏ ਹੋਏ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਸੀ।’³² ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਸੀਹ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਦਸ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭੇਡਾਂ ਵਾਂਗ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਆਜ਼ੜੀ ਨਾ ਹੋਵੇ (ਮੱਤੀ 26:31; ਮਰਕੁਸ 14:27)।

ਹਰਕਤ ਵਿਚ ਵੈਰੀ

ਯਿਸੂ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੇ ਬੇਹਰਕਤ ਰਹਿ ਕੇ ਸੱਬਤ ਦਾ ਦਿਨ ਕੱਟਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੇ ਨਹੀਂ ‘ਅਗਲੇ ਭਲਕ ਜਿਹੜਾ ਤਿਆਰੀ ਦੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਸੀ ਪਰਧਾਨ ਜਾਜਕ ਅਤੇ ਫ਼ਰੀਸੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਪਿਲਾਤੁਸ ਦੇ ਕੋਲ ਆਏ’ (ਮੱਤੀ 27:62)।³³ ਇਹ ਸਭਾ ਸੂਰਜ ਡੁੱਬਣ ਦੇ ਫ਼ੌਰਨ ਬਾਅਦ, ਸੱਬਤ ਦੇ ਦਿਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਜਿਹਾ ਲਗਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਯਿਸੂ ਦੀ ਕਬਰ ਨੂੰ ਇਕ ਰਾਤ ਲਈ ਵੀ ਪਹਿਰੇ ਦੇ ਬਗ਼ੈਰ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ।

ਯਹੂਦੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਪਿਲਾਤੁਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, ‘ਮਹਾਰਾਜ, ਸਾਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਛਲੀਆ ਆਪਣੇ ਜੀਉਂਦੇ ਜੀ ਕਹਿ ਗਿਆ ਸੀ ਜੇ ਮੈਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਜੀ ਉੱਠਾਂਗਾ’ (ਮੱਤੀ 27:63)। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ *ਸਾਫ਼ ਸਾਫ਼* ਦਸ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੀ ਉੱਠੇਗਾ (ਮੱਤੀ 16:21; 17:22, 23; ਲੂਕਾ 18:31-33)–ਪਰ ਉਹ ਸਮਝੇ ਨਹੀਂ ਸਨ (ਮਰਕੁਸ 9:9, 10)। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਲੋਕਾਂ (ਆਪਣੇ ਵੈਰੀਆਂ ਸਣੇ) ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੀ ਗੱਲ ਉਸ ਨੇ *ਗੁਪਤ ਸ਼ਬਦਾਂ* ਵਿਚ ਕਹੀ ਸੀ (ਮੱਤੀ 12:39, 40; 16:4; ਯੂਹੰਨਾ 2:19-21; 10:17, 18), ਪਰ ਯਹੂਦੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲਿਆ ਸੀ।³⁴ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਯਿਸੂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਉਹ ਐਨਾ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ‘ਤਿੰਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਜੀ ਉੱਠੇਗਾ।’

ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਾਕਮ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ: ‘ਇਸ ਲਈ ਹੁਕਮ ਕਰੋ ਜੋ ਤੀਏ ਦਿਨ ਤੀਕਰ ਕਬਰ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕੀਤੀ ਜਾਏ,’³⁵ ਕਿਤੇ ਉਹ ਦੇ ਚੇਲੇ ਆਣ ਕੇ ਉਹ ਨੂੰ ਚੁਰਾ ਨਾ ਲੈਣ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਖਣ ਭਈ ਉਹ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੀ ਉੱਠਿਆ ਹੈ ਸੇ ਪਿਛਲੀ ਭੁੱਲ ਪਹਿਲੀ ਨਾਲੋਂ ਬੁਰੀ ਹੋਊਗੀ।’

(ਮੱਤੀ 27:64)। ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਲੋੜ ਪੈਣ ਤੇ ਹੇਰਾਫੇਰੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਝਿਝਕ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਸੀ (ਮੱਤੀ 26:59), ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਕਿ ਯਿਸੂ ਦੇ ਚੇਲੇ ਵੀ ਮੌਕਾ ਮਿਲਣ ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। (ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਜਾਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਦੂਜੇ ਵੀ ਇਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।)

ਪਿਲਾਤੁਸ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, ‘‘ਪਹਿਰਾ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਹੈ’’ (ਮੱਤੀ 27:65ਓ)। ਕਈਆਂ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਹੈ ਕਿ ਪਿਲਾਤੁਸ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, ‘‘ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੈਕਲ ਦੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਹਨ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਵਰਤਦੇ।’’ ਪਰ ਅਗਲੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਲਾਤੁਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਮੀ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਮੁਹਈਆ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਿਆ।³⁶ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ‘‘ਜਾਓ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝੋ ਉਹ [ਕਬਰ] ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰੋ’’ (ਮੱਤੀ 27:65ਅ)।

ਯਾਜ਼ਕਾਂ ਨੇ ‘‘ਪਹਿਰੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਪੱਥਰ ਉੱਤੇ ਮੋਹਰ ਲਾ ਕੇ ਕਬਰ ਦੀ ਰਾਖੀ’’ ਕੀਤੀ (ਮੱਤੀ 27:66ਓ)–ਭਾਵ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਕਿ ਯਿਸੂ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਕਬਰ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ।³⁷ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਹਟਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ‘‘ਮੋਹਰ ਲਾ ਦਿੱਤੀ’’ (ਮੱਤੀ 27:66ਅ)। ਅਜਿਹਾ ਪੱਥਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਤੇ ਮੋਮ ਜਾਂ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਮੋਹਰ ਲਾ ਕੇ ਪੱਥਰ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਇਕ ਰੱਸੀ ਖਿੱਚ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚਟਾਨ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੋਹਰ ਲਾਉਣ ਦਾ ਮਕਸਦ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛੇੜ ਛਾੜ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਕਮ ਤੋੜਨਾ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਣੀ ਸੀ।³⁸ ਅਖ਼ੀਰ ਵਿਚ ਰੋਮੀ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਕਬਰ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਲੱਗੇ (ਮੱਤੀ 27:66ਅ)।³⁹ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਿ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਯਿਸੂ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਨੂੰ ਵਿਖਾ ਸਕਣਗੇ, ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ‘‘ਗੜਗੜ ਕਰਨ ਵਾਲੀ, ਪਰ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਦੀ ਮਸੀਹ ਦੀ ਲਹਿਰ ਸੀ’’ ਤੇ ਆਖ਼ਰੀ ਹਮਲਾ ਹੋਣਾ ਸੀ।

ਐਤਵਾਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਹਿੱਸਾ: ਬੇਪਰਤੀਤੀ ਦਾ ਸਮਾਂ (ਮੱਤੀ 28:1-8; ਮਰਕੁਸ 16:1-9; ਲੂਕਾ 24:1-11)

ਸੱਬਤ ਦਾ ਅਖ਼ੀਰ ਹੌਕੇ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪਰ ਹਫ਼ਤੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਦਿਨ ਗੀਤ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਪਰ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਅਨੰਦ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲਈ ਵਕਤ ਲੱਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੇਖਾਂਗੇ ਕਿ ਯਿਸੂ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਲਈ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਔਖਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਚਮੁਚ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੀ ਉੱਠਿਆ ਹੈ।

ਮੋਅਜਜ਼ਾ

ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੇਖਕ ਨੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦਾ, ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮੋਅਜਜ਼ਾ ਹੈ ... ਵੇਰਵਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ... ਉਸ ਬੇਹੱਦ ਪਵਿੱਤਰ ਦਰਿਸ਼ ਤੇ ਪੜਦਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।⁴⁰ ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਐਨਾਂ ਹੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ‘‘ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਉਹ ਤੜਕੇ’’ ਜੀ ਉੱਠਿਆ (ਮਰਕੁਸ 16:9)।⁴¹ ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਮਤਲਬ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੀ ਉੱਠਣਾ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਇਆ (ਯੂਹੰਨਾ 20:1)। ਮਸੀਹ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ (ਸੂਰਜ ਡੁੱਬਣ) ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਹੀ ਕਿਤੇ ਜੀ ਉੱਠਿਆ।⁴²

ਮੌਤ ਦੇ ਵਕਤ ਯਿਸੂ ਦੀ ਆਤਮਾ ਪਤਾਲਲੋਕ ਵਿਚ ਚਲੀ ਗਈ (ਲੂਕਾ 23:43;⁴³ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 2:27, 31) ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਕਬਰ ਵਿਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ‘‘ਰਾਤ

ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਕਤ ਉਸ ਦੀ ਦੇਹ ਬਦਲ ਗਈ⁴⁴ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਆਤਮਾ ਵਾਪਸ ਆ ਗਈ। ਇਹ ਕਿ ਆਤਮਾ ਨੇ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਸ਼ਾਮ 3:00 ਵਜੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਹੋ ਕੇ ..., ਉਸ ਦੀ ਮੁਰਦਾ ਦੇਹ ਵਿਚ ਫੇਰ ਤੋਂ ਦਾਖਲ ਹੋਈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੋ ਗਿਆ।'⁴⁵ ਉਹ ਕਬਰ ਦੀਆਂ ਪੱਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁੱਟ ਕੇ⁴⁶ 'ਫੇਰ ਕਦੇ ਨਾ ਮਰਨ ਲਈ' (ਰੋਮੀਆਂ 6:9) 'ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੀ ਉੱਠਿਆ' (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 10:41)⁴⁷ ਪੀਟਰ ਮਾਰਸ਼ਲ ਨੇ ਇਸ ਬਿਆਨੇ ਬਾਹਰੀ ਗੱਲ ਦੇ ਲਈ ਕਾਵਿ ਰੂਪਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੈ:

... ਅਚਾਨਕ ਸੂਰਜ ਡੁੱਬਣ ਅਤੇ ਮੁਨੇਰੇ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਕਿਤੇ,
ਅਰਿਮਥੈਆ ਦੇ ਯੂਸੁਫ਼ ਦੀ ਉਸ ਨਵੀਂ ਕਬਰ ਵਿਚ, ਅਦਿੱਖ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਹਿੱਲਜੁੱਲ
ਹੋਈ ...

ਖੁਦਾ ਦੇ ਸਾਹ ਦੇ ਬਾਗ ਵਿਚ ਚੱਲਣ ਵਰਗੀ ਕੋਈ ਖੜਖੜਾਹਟ।
ਉਸ ਮੁਰਦਾ ਦੇਹ ਵਿਚ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਠੰਡੇ ਠਾਰ ਪੱਥਰ ਦੀ ਸਲੈਬ ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ।
ਉਸ ਵਿਚ ਤਾਕਤਵਰ ਅਪਾਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਾਪਸ ਆ ਗਈ ਸੀ;
ਅਤੇ ਉਹ ਮੁਰਦਾ ਜੀ ਉੱਠਿਆ ਸੀ
ਕਬਰ ਦੇ ਕਫ਼ਨ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ ਸੀ।
ਕਬਰ ਦੀ ਦਹਿਲੀਜ਼ ਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ,
ਆਪਣੇ ਜ਼ਬਾਨੀ ਪੈਰਾਂ ਤੇ ਇਕ ਪਲ ਲਈ ਲੜਖੜਾ ਕੇ ਖਲੋਤਾ ਸੀ,
ਤਰੇਲ ਨਾਲ ਭਰੇ ਬਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਜੀ ਉੱਠ ਕੇ ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਸੀ!⁴⁸

ਦੂਤ

ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕਿਤੇ ਜਦ ਅਜੇ ਅਨੂਰਾ ਹੀ ਸੀ (ਮੱਤੀ 28:1; ਯੂਹੰਨਾ 20:1), 'ਇਕ ਵੱਡਾ ਭੁਚਾਲ ਆਇਆ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਦੂਤ ਅਕਾਸ਼ੋਂ ਉੱਤਰਿਆ ਅਰ [ਕਬਰ ਦੇ] ਨੇੜੇ ਆਣ ਕੇ ਉਸ ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਰੋੜ ਕੇ ਲਾਂਭੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਰ ਉਸ ਉੱਤੇ ਬਹਿ ਗਿਆ' (ਮੱਤੀ 28:2)। ਉਸ ਨੇ ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਕਬਰ ਵਿੱਚੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਖਾਉਣ ਲਈ ਰੇਹੜਿਆ ਕਿ ਕਬਰ ਖਾਲੀ ਹੈ,⁴⁹ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਾ ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪੱਥਰ ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਈ ਕਬਰ ਨੂੰ ਫੇਰ ਤੋਂ ਬੰਦ ਨਾ ਕਰ ਦੇਵੇ।

ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਦਾ 'ਰੂਪ ਬਿਜਲੀ ਵਰਗਾ ਅਰ ਉਹਦਾ ਬਸਤਰ ਬਰਫ਼ ਜਿੰਨਾ ਚਿੱਟਾ ਸੀ' (ਮੱਤੀ 28:3)। ਜਦ ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ, ਤਾਂ ਉਹ 'ਭੈਅ ਦੇ ਮਾਰੇ ... ਕੰਥ ਉੱਠੇ ਅਤੇ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਾਂਗੂ ਹੋ ਗਏ' (ਮੱਤੀ 28:4)। ਉਹ ਭੈਅ ਨਾਲ ਸੁੰਨ-ਵੱਟੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਹੋਸ਼ ਆਉਣ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਸ ਸੁਰਗੀ ਮਹਿਮਾਨ ਤੋਂ ਦੂਰ ਬਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਭੱਜ ਨਿਕਲੇ ਹੋਣਗੇ। ਆਖਰ ਖਾਲੀ ਕਬਰ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੀ ਕੀ ਸੀ!⁵⁰

ਸੰਦੇਸ਼

ਖਾਲੀ ਕਬਰ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਸ ਸਕਦੇ ਕਿ ਇਕ ਦੇ ਬਾਅਦ ਇਕ ਤਰਤੀਬਵਾਰ ਕੀ ਹੋਇਆ; ਇਹ ਅਤੇ ਅਗਲਾ ਪਾਠ ਸਮਗਰੀ ਨੂੰ ਸੰਗਠਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। ਸੰਖੇਪ ਲੜੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਹੱਤਵ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੀ ਉੱਠਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਖਾਈ ਦੇ ਕੇ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

'ਜਾਂ ਸੱਬਤ ਦਾ ਦਿਨ ਬੀਤ ਗਿਆ,⁵¹ ਤਾਂ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਪਹੁ ਫੁੱਟਣ ਦੇ ਵੇਲੇ' ਮਰੀਅਮ ਮਗਦਲੀਨੀ ਅਤੇ ਯੂਸੁਫ਼ ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ ਦੀ ਮਾਤਾ ਮਰੀਅਮ, ਦੋਵੇਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯੂਸੁਫ਼ ਅਤੇ

ਨਿਕੁਦੇਮੁਸ ਨੂੰ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਦਫ਼ਨਾਉਂਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ ਸੀ, ਕਬਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਗਈਆਂ (ਮੱਤੀ 28:1)। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਲੋਮੀ ਅਤੇ ਯੋਅੰਨਾ⁵² ਅਤੇ ਹੋਰ ਔਰਤਾਂ ਵੀ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਉਹ ਯਿਸੂ ਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਮਸਹ ਕਰਨ ਲਈ ਖੂਸ਼ਬੂਦਾਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਈਆਂ ਸਨ (ਮਰਕੁਸ 16:1; ਲੂਕਾ 24:10)।⁵³

ਬਾਗ ਦੇ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਈਆਂ, ‘ਸਾਡੇ ਲਈ ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਕਬਰ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਕੌਣ ਰੇੜ੍ਹ ਕੇ ਲਾਂਭੇ ਕਰੂ’ (ਮਰਕੁਸ 16:3)। ਉਹ ਬੇਕਾਰ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ‘ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਕਬਰੋਂ ਲਾਂਭੇ ਰਿੜ੍ਹਿਆ ਪਿਆ ਡਿੱਠਾ’ (ਲੂਕਾ 24:2)। ਕਬਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਯਿਸੂ ਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਨਾ ਵੇਖ ਕੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਗਈਆਂ ਕਿ ਇਹ ਕਿੱਥੇ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ (ਲੂਕਾ 24:3, 4)।⁵⁴

ਫਿਰ ਅਚਾਨਕ, ‘ਦੇ ਪੁਰਸ਼ ਚਮਕੀਲੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਪਹਿਨੀ ਓਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਆ ਖਲੋਤੇ’ (ਲੂਕਾ 24:4)।⁵⁵ ਓਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਇਹ ਔਰਤਾਂ ‘ਡਰ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵੱਲ ਝੁਕਾਉਣ ਲੱਗੀਆਂ’ (ਲੂਕਾ 24:5ਓ; NLT)। ਉਨ੍ਹਾਂ ‘ਪੁਰਖਾਂ’ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਰੋੜ੍ਹਿਆ ਸੀ (ਮੱਤੀ 28:2, 5)। ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ:

‘ਤੁਸੀਂ ਨਾ ਡਰੋ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਸਲੀਬ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਭਾਲਦੀਆਂ ਹੋ’ (ਮੱਤੀ 28:5)।

‘ਤੁਸੀਂ ਜੀਉਂਦੇ ਨੂੰ ਮੋਇਆਂ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਭਾਲਦੀਆਂ ਹੋ’ (ਲੂਕਾ 24:5ਅ)।

‘ਉਹ ਐਥੇ ਹੈ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਉਹ ਜੀ ਉੱਠਿਆ ਹੈ’⁵⁶ (ਮੱਤੀ 28:6ਓ)।

ਚੇਤੇ ਕਰੋ ਕਿ ਗਲੀਲ ਵਿਚ ਹੁੰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿੱਕਰ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਭਈ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਪਾਪੀ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਫੜਵਾਇਆ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਸਲੀਬ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਣਾ ਅਰ ਤੀਏ ਦਿਨ ਜੀ ਉੱਠਣਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ (ਲੂਕਾ 24:6, 7)।

ਆਓ ਇਹ ਥਾਂ ਵੇਖੋ ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਰ ਛੇਤੀ ਜਾ ਕੇ ਉਹ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਖੇ ਭਈ ਉਹ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੀ ਉੱਠਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਵੇਖੋ ਉਹ ਤੁਹਾਥੋਂ ਅੱਗੇ ਗਲੀਲ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਉੱਥੇ ਵੇਖੋਗੇ।⁵⁷ ਲਓ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ (ਮੱਤੀ 28:6ਅ, 7; ਵੇਖੋ ਮਰਕੁਸ 16:7)।

ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਯਿਸੂ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਯਾਦ ਆਇਆ (ਲੂਕਾ 24:8) ਅਤੇ ‘ਉਹ ਭੈ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਕਬਰ ਕੋਲੋਂ ਛੇਤੀ ਚੱਲ ਕੇ ਉਹਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖ਼ਬਰ ਦੇਣ ਲਈ ਦੌੜੀਆਂ ਗਈਆਂ’ (ਮੱਤੀ 28:8)।⁵⁸ ਰਾਹ ਵਿਚ ਉਹ ‘ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲੀਆਂ’ (ਮਰਕੁਸ 16:8),⁵⁹ ਪਰ ਜਿੱਥੇ ਰਸੂਲ ਠਹਿਰੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ, ‘ਏਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਿਆਰਾਂ⁶⁰ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਤੀਆਂ’ (ਲੂਕਾ 24:9; ਵੇਖੋ ਆਇਤਾਂ 22, 23)।

ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਅਤੇ ਉਮੀਦ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਜੋਸ਼ ਸੀ। ਅਫ਼ਸੋਸ ਕਿ ਰਸੂਲਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ‘ਕਹਾਣੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਮਲੂਮ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੱਚ ਨਾ ਮੰਨਿਆ’ (ਲੂਕਾ 24:10, 11)।⁶¹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਸਬੂਤ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਛੇਤੀ ਹੀ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ ਸੀ।

ਸਾਰ

ਰਸੂਲਾਂ ਨੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਤੇ ‘ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।’ ਯਿਸੂ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਵਕਤ ਕਿਸੇ ਨੇ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮੁਰਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜੀ ਉੱਠਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਫਨਾਇਆ ਸੀ। ਬੰਦ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਪਿੱਛੇ ਲੁਕੇ ਉਸਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਮਸਹ ਕਰਨ ਲਈ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਯਕੀਨਨ ਉਸ ਦੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਐਚ. ਆਈ. ਹੇਸਟਰ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ‘ਜੀ ਉੱਠੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਕੰਮ ਆਪਣੇ ਹੀ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦੁਆਉਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੋ ਗਿਆ।’⁶² ਇਸ ਪਾਠ ਦੇ ਦੂਜੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਵੇਖਾਂਗੇ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਕੀਨ ਕਿਵੇਂ ਦੁਆਇਆ।

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

¹ਇਹ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਪਾਠ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਭਾਗ ਹੈ। ਜੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਕਮੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਪਾਠ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਵਿਚ ਸੰਖੇਪ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ²ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ‘ਰੋਮੀ ਸਲੀਬ ਤੇ ਛੇ ਘੰਟੇ’ ਅਤੇ ‘ਸਲੀਬ ਤੇ ਔਰਤਾਂ’ ਪਾਠਾਂ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਵੇਖੋ। ³ਕਈ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਵੀ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਖੁਦਾ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਰਹਿਤ ਇਕ ਸ਼ਰ੍ਹਾ/ਰਵਾਇਤ ਸੀ ਕਿ ਸੱਬਤ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਸਲੀਬ ਉੱਤੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰਹਿਣ ਦੇਣ ਨਾਲ ਸੱਬਤ ਦੂਸ਼ਿਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ⁴ਜਿਵੇਂ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਕ ਦਿਨ ਦੇ ਪਸਾਹ ਦੇ ਪਰਬ ਦੇ ਫੌਰਨ ਬਾਅਦ ਸਤ ਦਿਨਾਂ ਤਕ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਅਖ਼ਮੀਰੀ ਰੋਟੀ ਦਾ ਪਰਬ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਦੋਵੇਂ ਪਰਬ ਆਪੋ ਵਿਚ ਮਿਲ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਸਾਹ ਅਤੇ ਅਖ਼ਮੀਰੀ ਰੋਟੀ ਦੇ ਪਰਬ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ‘ਵੱਡਾ ਦਿਨ’ ਵਾਕ ਅੰਸ਼ ਤੇ ਹੋਰ ਚਰਚਾ ਲਈ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ‘ਯਿਸੂ ਕਿਸ ਦਿਨ ਮਰਿਆ?’ ਪਾਠ ਵੇਖੋ। ⁵‘ਰੋਮੀ ਸਲੀਬ ਤੇ ਛੇ ਘੰਟੇ’ ਪਾਠ ਵਿਚ ਸਲੀਬ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵੇਖੋ। ⁶ਇਸ ਨਾਲ ‘ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਜ਼ਖ਼ਮ’ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ‘[ਜਿਸ ਦੀ] ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਰੋਮੀ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਲਾਈ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੋਵੇਗੀ’ (ਵਿਲੀਅਮ ਡੀ. ਐਡਰਵਡਸ, ਵੈਸਲੀ ਜੇ. ਗੋਬਲ, ਐਂਡ ਫ਼ਲੋਇਡ ਈ. ਹੋਸਮਰ, ‘ਆਨ ਦਾ ਫਿਜ਼ੀਕਲ ਡੈਥ ਆਫ ਕ੍ਰਾਈਸਟ,’ ਜਰਨਲ ਆਫ ਦ ਅਮੈਰੀਕਨ ਮੈਡੀਕਲ ਐਸੋਸਿਏਸ਼ਨ [21 ਮਾਰਚ 1986]: 1460.) ⁷ਆਰ. ਸੀ. ਫੋਸਟਰ, *ਸਟੈਂਡੀਜ਼ ਇਨ ਦ ਲਾਈਫ ਆਫ ਕ੍ਰਾਈਸਟ* (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਬੇਕਰ ਬੁਕ ਹਾਊਸ, 1971), 1286. ⁸ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਯਿਸੂ ਦੀਆਂ ਹੱਡੀਆਂ ਨਹੀਂ ਤੋੜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਪਸਾਹ ਦੇ ਲੇਲੇ ਦੇ ਰੂਪਕ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ⁹ਇਹ ਦ ਫਿਜ਼ੀਕਲ ਕਾਜ਼ ਆਫ ਦ ਡੈਥ ਆਫ ਕ੍ਰਾਈਸਟ (ਪੋਸਟਰ, 1285-86) ਵਿਚ ਦੁਹਰਾਏ ਗਏ ਵਿਲੀਅਮ ਸਟ੍ਰਾਉਡ ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਸੀ। ਐਡਵਰਡਜ਼, ਗੋਬਲ ਐਂਡ ਹੋਸਮਰ, 1463 ਵਿਚ ਕਈ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ¹⁰1 ਯੂਹੰਨਾ 5:6, 8 ਅਜਿਹਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਕਈ ਵਿਆਖਿਆਵਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। *ਸੰਭਵ ਤੌਰ ਤੇ* ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਇਤਾਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਯਿਸੂ ਦੇ ਪਬਤਿਸਮੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਲਹੂ ਨੂੰ (ਜੇ. ਡਬਲਯੂ. ਰੇਬਰਟਸ, *ਦ ਲੈਟਰਸ ਆਫ ਜੌਨ*, ਦ ਲਿਵਿੰਗ ਵਰਡ ਕਮੈਂਟਰੀਜ਼ ਸੀਰੀਜ਼, ਸੰਪਾ. ਐਵਰੇਟ ਫਰਗਿਊਸਨ [ਆਸਟਿਨ, ਟੈਕਸਸ: ਆਰ. ਬੀ. ਸਵੀਟ ਕੰ., 1968], 129-33)।

¹¹ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਿ ਯਿਸੂ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੀ ਉੱਠਣ ਦਾ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਘੜੀ ਗਈ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ‘ਸਵੂਨ ਥਿਊਰੀ’ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ¹²ਐਡਵਰਡਜ਼, ਗੋਬਲ, ਐਂਡ ਹੋਸਮਰ, 1463. ¹³ਇੱਥੇ ‘ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ’ ਵਾਕ ਅੰਸ਼ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ‘ਯਹੂਦੀਆਂ ਵਿਚ’ ਦੇ ਅਰਥ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। NIV ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ‘ਯਹੂਦੀ ਨਗਰ’ ਹੈ। ¹⁴‘ਯਿਸੂ ਦੇ ਸਮੇਂ

ਵਿਚ ਫ਼ਲਿਸਤੀਨ' ਦਾ ਨਕਸ਼ਾ ਵੇਖੋ। ਇਸ ਥਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਐਲਫ਼੍ਰੇਡ ਐਡਰਸ਼ੇਮ, *ਦ ਲਾਈਫ਼ ਐਂਡ ਟਾਈਜ਼ ਆਫ਼ ਜੀਜ਼ਸ ਦ ਮਸਾਯਾਹ*, ਨਿਊ ਅਪਡੇਟਡ ਵਰਜ਼ਨ (ਪੀਬੋਡੀ, ਮੈਸਾਚੂਸਟਸ: ਹੈਂਡਰਿਕਸਨ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, 1993), 898 ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ¹⁵ਮਸੀਹ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, 4 ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ 'ਮੈਂ ਅੰਨ੍ਹਾਂ ਸਾਂ ਪਰ ਹੁਣ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ' ਪਾਠ ਵਿਚ ਯੂਹੰਨਾ 9:22 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ। ¹⁶ਭਲਾ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਯੂਸੁਫ਼ ਯਿਸੂ ਦੀ ਮੌਤ ਲਈ ਸਭਾ ਦੇ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਵੇਲੇ ਉੱਥੇ ਨਹੀਂ ਸੀ? ਉਹ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਦੂਰ ਰਹਿਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਡਿਊਟੀ ਕਰਕੇ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਜਾਣਾ ਪੈ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਭਾ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉੱਥੇ ਮੌਜੂਦ ਹੋ ਕੇ ਵੋਟ ਨਾ ਦਏ। ਸਾਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਫ਼ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜੇ ਤਕ ਯੂਸੁਫ਼ ਨੇ ਯਿਸੂ ਵੱਲੋਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ¹⁷ਜੇਮਸ ਸਟਾਰਕ, *ਦ ਟ੍ਰਾਇਲ ਐਂਡ ਡੈਥ ਆਫ਼ ਜੀਜ਼ਸ ਕ੍ਰਾਈਸਟ* (ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਏ. ਸੀ. ਹਾਰਮਸ ਫ਼ਾਂਗ ਐਂਡ ਸਨ, 1909), 310-11. ¹⁸ਯੂਹੰਨਾ 3:1-21 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਲਈ *ਮਸੀਹ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ*, 1 ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ 'ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੋਣਾ' ਪਾਠ ਵੇਖੋ। ਯੂਹੰਨਾ 7:50-52 ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਲਈ, *ਮਸੀਹ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ*, 7 ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ 'ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਨੂੰ ਜਾਣਾ' ਪਾਠ ਵੇਖੋ। ¹⁹ਜੇ. ਡਬਲਯੂ. ਮੈਕਗਰਵੇ ਐਂਡ ਡਿਲਿੱਪ ਵਾਈ. ਪੈਂਡਲਟਨ, *ਦ ਫ਼ੋਰਫੋਲਡ ਗੌਸਪਲ ਆਰ ਏ ਆਰਮਨੀ ਆਫ਼ ਦ ਫ਼ੋਰ ਗੌਸਪਲਜ਼* (ਸਿਨਸਿਨਾਟੀ: ਸਟੈਂਡਰਡ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਕੰ., 1914), 734. ²⁰ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮੇਥਾਂ ਕੱਢਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਲੀਬ ਦਾ ਸ਼ਤੀਰ ਹੇਠਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਯਿਸੂ ਦੇ ਸਲੀਬ ਤੇ ਟੰਗੇ ਟੰਗੇ ਹੀ ਮੇਥਾਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਜੇ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਯੂਸੁਫ਼ ਇਕ ਅਮੀਰ ਆਦਮੀ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਕੰਮ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਮਦਦ ਲਈ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਸੇਵਕ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣਗੇ।

²¹ਬਾਗ ਅਤੇ ਕਬਰ ਦੀ ਥਾਂ ਗਲਗਥਾ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। *ਮਸੀਹ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ*, 6 ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ 'ਫ਼ਤਹਿ ਜਾਂ ਦੁਖਾਂਤ?' ਪਾਠ ਵਿਚ ਇਸ ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਚਰਚਾ ਵੇਖੋ। ਕਬਰ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤਤਵੀ ਪ੍ਰਮਾਣ ਤੇ ਵਿਸਤਾਰ ਸਹਿਤ ਚਰਚਾ ਜੌਨ ਮੈਕਰੇ, *ਆਰਕਿਓਲੋਜੀ ਐਂਡ ਦ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ* (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸਿਗਨ: ਬੋਕਰ ਬੁਕ ਹਾਊਸ, 1991), 206-17. ²²ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਕਿ 'ਉਸ ਕਬਰ ਵਿਚ ਅਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ' ਜੋ ਜੀ ਉੱਠਿਆ ਸੀ ਉਸ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ²³ਇਹ ਨੇੜਲੀ ਪਹਾੜੀ ਵਿਚ ਪੁੱਟੀ ਗਈ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਕਬਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਕਬਰ 'ਚੱਟਾਨ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਬਣਾਈ ਸੀ' ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਇੱਕੋ ਹੀ ਰਸਤਾ ਸੀ। ²⁴ਕੁਝ ਲੋਕ ਸਵਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਯੂਸੁਫ਼ ਨੇ 'ਅਰਿਮਥੈਆ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਘਰ ਤੋਂ ਐਨੀ ਦੂਰ' ਕਬਰ ਕਿਉਂ ਬਣਾਈ: ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੇ ਗੌਰ ਕਰੋ। (1) ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਕਿ ਯੂਸੁਫ਼ ਨੂੰ 'ਅਰਿਮਥੈਆ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਛਾਣਿਆ ਗਿਆ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਤਲਬ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਉੱਥੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। (ਯਿਸੂ ਨੂੰ 'ਨਾਸਰੀ' ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਜਦਕਿ ਉਹ ਹੁਣ ਨਾਸਰਤ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।) (2) ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਵਿਚ ਦਫ਼ਨਾਏ ਜਾਣ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਡਿਆਈ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ²⁵ਯੂਹੰਨਾ 19:42 ਅਤੇ 20:13 ਵਿਚ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਬਰ ਦਫ਼ਨਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਆਰਜ਼ੀ ਥਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਯੂਸੁਫ਼ ਨੇ ਸੱਬਤ ਦੇ ਬਾਅਦ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਚੰਗੀ ਥਾਂ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਮਸੀਹ ਦੀ ਜੀ ਉੱਠਣ ਨਾਲ ਯੂਸੁਫ਼ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਧਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਧਰੀਆਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ। ²⁶ਯੂਹੰਨਾ 19:40 ਅਤੇ 20:5 ਵਿਚ 'ਕਤਾਨੀ ਕੱਪੜੇ' ('ਕਤਾਨ ਦੀਆਂ ਪੱਟੀਆਂ'; KJV) ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਯੂਸੁਫ਼ ਦਾ ਖ਼ਰੀਦਿਆ ਗਿਆ ਮਲਮਲ ਦਾ ਕੱਪੜਾ (ਮਰਕੁਸ 15:46) ਇਸ ਲਈ ਪਾੜਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀਆਂ ਪੱਟੀਆਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੇ ਬਣਾਈਆਂ ਹੋਣ ਅਤੇ ਉਹ ਮਲਮਲ ਦਾ ਕੱਪੜਾ ਮਸਹ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਲਾਸ਼ ਤੇ ਕਫ਼ਨ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ²⁷NASB ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ 'ਲਗਭਗ ਇਕ ਸੌ

ਪਾਉਂਡ ਭਾਰ' ਹੈ ਪਰ ਯੂਨਾਨੀ ਲੇਖਕ ਵਿਚ ਇਕ ਸੇ ਲਿਟਰਾਸ (litras) ਜਿਆਦਾਤਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਲਿਟਰਾ ਬਾਰਾਂ ਕੁ ਔਂਸ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। (ਇਕ ਔਂਸ= 28.25 ਗ੍ਰਾਮ) ਜੋ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੌ ਲਿਟਰਾਸ ਸੱਤਰ ਕੁ ਪੌਂਡ (31.75 ਕਿੱਲੋ) ਹੋਣਗੇ। [ਪੰਜਾਬੀ ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਹ ਕੁ ਸੇਰ ਹੈ ਜੋ ਚਾਲੀ ਕਿੱਲੋ ਦੇ ਕਰੀਬ- ਅਨੁਵਾਦਕ]। NIV ਵਿਚ 'ਪੱਝੱਤਰ ਦੇ ਕਰੀਬ' ਹੈ। ਮਸਾਲਿਆਂ ਦੀ ਇਹ ਮਾਤਰਾ ਮਹਿੰਗੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਜੋ ਇਸ ਗਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਕਿ ਯੂਸੂਫ ਵਾਂਗ ਨਿਕੁਦੇਮੁਸ ਵੀ ਅਮੀਰ ਆਦਮੀ ਸੀ। ਮੁਰ ਯਿਸੂ ਦੇ ਜਨਮ ਵੇਲੇ ਸਿਜਦਾ ਕਰਨ ਆਏ ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤੋਹਫਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਲੀਬ ਤੇ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸਿਰਕੇ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇਣ ਲਈ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਐਨੇ ਮੋਟੇ ਪੱਤਿਆਂ ਵਾਲਾ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਇਕ ਪੱਤਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਮੈਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਉੱਥੇ ਇਸ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਦਾ ਰਸ ਖਾਰਿਸ਼ ਤੋਂ ਅਰਾਮ ਲਈ ਜਾਂ ਸੜੀ ਥਾਂ ਤੇ ਮਲੂਮ ਲਾਉਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਦੇ ਵਕਤ ਇਸ ਬੂਟੇ ਨੂੰ ਸੁਕਾ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਪਾਉਂਡਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਮੁੱਰ ਅਤੇ ਅਗਰ ਦੀ ਮਹਿਕ ਭਰੀ ਖੂਸ਼ਬੂ ਦੇਣ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ, ਵੇਖੋ ਜ਼ਬੂਰਾਂ ਦੀ ਪੋਥੀ 45:8. ²⁸ਇਹ ਪੱਥਰ, ਵਿਸ਼ਾਲ, ਚੌਰਸ ਅਤੇ ਗੋਲ ਸਨ (ਵਿਚਕਾਰੋਂ ਮੋਰਾ ਕੀਤੇ ਬਗੈਰ ਚੱਕੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪੁੜ ਵਰਗੇ), ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੱਟਾਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕੀਤੀ ਖੁਦਾਈ ਵੇਲੇ ਰੇੜ੍ਹ ਕੇ ਲਾਉਣ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਖੁਦਾਈ ਦੀ ਢਲਾਨ ਆਮ ਕਰਕੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਰੇੜ੍ਹ ਕੇ ਕਬਰ ਤੇ ਲਾਉਣਾ ਤਾਂ ਅਸਾਨ ਹੋਵੇ ਪਰ ਉੱਥੋਂ ਹਟਾਉਣਾ ਔਖਾ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਮਰਕੁਸ 16:3)। ਜੇ ਯੂਸੂਫ ਨੂੰ ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਰੇੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ, ਤਾਂ ਨਿਕੁਦੇਮੁਸ ਉਹਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਥੇ ਕੁਝ ਸੇਵਕ ਵੀ ਹੋਣ। ²⁹ਯਿਸੂ ਦੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਯੂਸੂਫ ਅਤੇ ਨਿਕੁਦੇਮੁਸ ਦਾ ਕੀ ਬਣਿਆ? ਸਾਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਦਫ਼ਨਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਸਭ ਕੁਝ ਦਾਅ ਤੇ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਇਹ ਮਸੀਹੀ ਬਣ ਗਏ ਹੋਣਗੇ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਬਣ ਗਏ ਹੋਣਗੇ, ਪਰ ਨਵਾਂ ਨੇਮ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਬਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਈ ਦਿਲਕਸ਼ ਲੋਕ ਕਥਾਵਾਂ ਬਣਾ ਲਈਆਂ, ਪਰ ਕਹਾਣੀਆਂ ਤਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ³⁰ ਸਲੋਮੀ (ਯਾਕੂਬ ਅਤੇ ਯੂਹੰਨਾ ਦੀ ਮਾਤਾ) ਸਲੀਬ ਕੋਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ (ਮਰਕੁਸ 15:40), ਪਰ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਬਰ ਤਕ ਨਹੀਂ ਗਈ ਸੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਯਿਸੂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਘਰ ਗਈ ਹੋਈ ਸੀ।

³¹ਬੀ. ਐਸ. ਡੀਨ, 'ਬਾਈਬਲ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ,' *ਟਰੱਥ ਫਾਰ ਟੁਡੇ* (ਮਾਰਚ 1992):30.
³²ਐਚ. ਆਈ. ਹੇਸਟਰ, *ਦ ਹਾਰਟ ਆਫ ਦ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ* (ਲਿਬਰਟੀ, ਮਿਜ਼ੋਰੀ: ਕਵਾਲਟੀ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1963), 223. ³³ਅਸੀਂ ਉਸ ਬਾਰੇ ਜੋ ਵੀ ਕੁਝ, ਪਿਲਾਤੁਸ ਆਪਣੀ ਪਰਜਾ ਲਈ ਹਰ ਵਕਤ ਮੌਜੂਦ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ: ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਮੁਨੇਰੇ ਹੀ ਯਹੂਦੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ (ਮਰਕੁਸ 15:1), ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ (ਯੂਹੰਨਾ 19:21, 31; ਵੇਖੋ ਮਰਕੁਸ 15:43), ਅਤੇ ਹੁਣ ਹਨੇਰਾ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ³⁴'ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ' ਦੀ ਗੱਲ 'ਯੂਨਾਹ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ' ਬਾਰੇ ਯਿਸੂ ਦੀ ਹੀ ਗੱਲ (ਮੱਤੀ 12:39, 40) ਅਤੇ ਹੈਕਲ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਦੀ ਗੁਪਤ ਗੱਲ (ਯੂਹੰਨਾ 2:19) ਸੀ। ਯਹੂਦੀ ਆਗੂ ਯਿਸੂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਸਿਖ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਈਆਂ ਨੇ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਣਿਆ ਸੀ, ਜਾਂ ਯਹੂਦਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ³⁵ਧਿਆਨ ਦਿਓ ਕਿ ਆਗੂਆਂ ਨੇ 'ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ' ਦਾ ਮਤਲਬ 'ਤੀਜੇ ਦਿਨ' ਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਯਿਸੂ ਪੂਰੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਤਕ ਕਬਰ ਵਿਚ ਰਹੇਗਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਹੁੰਦਾ 'ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਤਕ।' ਇਸ ਤੇ ਹੋਰ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਆਏ ਲੇਖ 'ਯਿਸੂ ਕਿਸ ਦਿਨ ਮਰਿਆ ਸੀ?' ਵੀ ਵੇਖੋ। ³⁶ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਜਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਾਜਕਾਂ ਨੇ ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਲਈ ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰਿਸਵਤ ਦਿੱਤੀ (ਮੱਤੀ 28:11-13) ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਗੱਲ 'ਹਾਕਮ ਦੇ ਕੰਨਾਂ

ਤੀਕ ਪਹੁੰਚੇ’ ਤਾਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ‘ਖਤਰੇ ਤੋਂ ਬਚਾ ਲੈਣਗੇ’ (ਮੱਤੀ 28: 14)। ਸਲਾਹ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਰੋਮੀ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਹਾਕਮ ਅੱਗੇ ਦਿੱਕਤ ਆਈ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਰ ਯਹੂਦੀ ਪਰਹੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ (ਪੋਸਟਰ, 1310)।³⁷ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪੱਕਾ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਾਂ ਪੂਰੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ (ਉਹੀ, 1311)।³⁸ ਰਿਚਰਡ ਰੋਜਰਸ, *ਦ ਲਾਈਫ ਆਫ ਕ੍ਰਾਈਸਟ ਐਂਡ ਹਿਜ਼ ਟੀਚਿੰਗ* (ਲੰਬੋਕ, ਟੈਕਸਸ: ਸਨਸੇਟ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਬਾਈਬਲ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਐਕਸਟਰਨਲ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ, 1995), 101. ³⁹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿੰਨੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉੱਥੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕੋ ਸਿਪਾਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ (ਮੱਤੀ 28: 4); ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿਪਾਹੀ ਦੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੀ ਸਨ (ਮੱਤੀ 28: 11)। ਸਲੀਬ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਚਾਰ ਬੰਦੇ ਲਾਏ ਗਏ ਸਨ (ਯੂਹੰਨਾ 19: 23); ਸ਼ਾਇਦ ਐਨੇ ਹੀ ਜਣਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਰਖਵਾਲੀ ਕਈ ਦਿਨ ਤਕ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਚਾਰ ਚਾਰ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੇ ਚਾਰ ਟੋਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ—ਜਿਵੇਂ ਪਤਰਸ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਵੇਲੇ ਹੋਇਆ ਸੀ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 12: 4)।⁴⁰ ਜੌਨ ਫ਼ੈਕਲਿਨ ਕਾਰਟਰ, *ਏ ਲੇਸੈਨ ਜ਼ ਹਾਰਮਨੀ ਆਫ ਦ ਗੋਸਪਲਜ਼* (ਨੈਸਵਿੱਲ: ਬ੍ਰੈਡਮੈਨ ਪ੍ਰੈੱਸ, 1961), 342.

⁴¹ ਮਰਕੁਸ 16: 9 ਮਰਕੁਸ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਆਖਰੀ ਭਾਗ ਦਾ ਵਿਵਾਦਿਤ ਭਾਗ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੇ ਇਸ ਭਾਗ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਪਰ ਬਹੁਤੇ ਲੋਕ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਮਰਕੁਸ 16: 9 ਮੁੱਢਲੀ ਕਲੀਸੀਆ ਦੀ ਸਮਝ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਯਿਸੂ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਜੀ ਉੱਠਿਆ, ਮਸੀਹੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਸਾਰ ਹੈ। ਪੁਰਾਣੇ ਅਹਿਦਨਾਮੇ ਵਿਚ, ਸਤਵਾਂ ਦਿਨ ਭਾਵ ਸੱਬਤ ‘‘ਖ਼ਾਸ’’ ਦਿਨ ਸੀ (ਕੂਚ 20: 8–11)। ਨਵੇਂ ਅਹਿਦਨਾਮੇ ਵਿਚ ‘‘ਖ਼ਾਸ ਦਿਨ’’ ਹਫ਼ਤੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਦਿਨ ਭਾਵ ‘‘ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਦਿਨ’’ ਹੈ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 1: 10)। ਇਸ ਦਿਨ, ਮੁੱਢਲੀ ਕਲੀਸੀਆ ਬੰਦਗੀ ਵਾਸਤੇ ਜਮ੍ਹਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 16: 1, 2; ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 20: 7.)⁴² ਕਈ ਲੇਖਕਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੱਤੀ 28: 1–8 ਦੀ ਲੜੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਔਰਤਾਂ ਕਬਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਆ ਗੀ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੇ ਉਸ ਪੱਥਰ ਨੂੰ ਰੋੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਯਿਸੂ ਕਬਰ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜੀ ਉੱਠਿਆ। ਜੇ ਇਹ ਨਿਚੋੜ ਸਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੀ ਉੱਠਣਾ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਦੇ ਮੁਨ੍ਹੇਰੇ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਇਆ।⁴³ ‘‘ਰੋਮੀ ਸਲੀਬ ਤੇ ਛੇ ਘੰਟੇ’’ ਪਾਠ ਵਿਚ ਲੂਕਾ 23: 43 ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵੇਖੋ।⁴⁴ ਮਸੀਹ ਦੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਤੇ ਜ਼ਿੰਦਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਦੇਹਾਂ ਸਰੀਰਕ ਦੇਹਾਂ ਤੋਂ ਆਤਮਿਕ ਦੇਹਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਣਗੀਆਂ (1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15: 50–53; ਵੇਖੋ ਆਇਤਾਂ 42–44)। ਯਿਸੂ ਦੀ ਦੇਹ ਨਾਲ ਵੀ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ (ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਇਹ ਬੰਦ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਨਿੱਕਲ ਸਕਦੀ ਸੀ; ਯੂਹੰਨਾ 20: 19; NIV)। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ‘‘ਯਿਸੂ ਦੀ ਜੀ ਉੱਠੀ ਦੇਹ’’ ਪਾਠ ਵੇਖੋ ⁴⁵ ਰੋਬਰਟ ਡੈਂਕਨ ਕਲਵਰ, *ਦ ਲਾਈਫ ਆਫ ਕ੍ਰਾਈਸਟ* (ਗ੍ਰੈਂਟ ਰੈਡਿਸ, ਮਿਸ਼ਿਗਨ: ਬੇਕਰ ਬੁਕ ਹਾਊਸ, 1976), 267. ⁴⁶ ਯਿਸੂ ਦੀ ਦੇਹ ਦਾ ਕਢਨ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ਉੱਥੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਯੂਹੰਨਾ 11: 44), ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਮੰਨ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਬੰਦ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜਾਣ ਵਾਂਗ ਯਿਸੂ ਪੱਟੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿੱਕਲ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ (ਯੂਹੰਨਾ 20: 19, 26; NIV)। ਉਸ ਦੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ! ਸਾਡੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਸਾਡੀ ਜਿਗਿਆਸਾ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਖ਼ੁਦਾ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।⁴⁷ ਜੀ ਉੱਠਣ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਹਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ‘‘*ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਵਾਲਿਆ*’’ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 2: 24;)। ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਯਿਸੂ ਜੀ ਉੱਠਿਆ (ਯੂਹੰਨਾ 2: 22; 21: 14; ਰੋਮੀਆਂ 4: 25; 6: 4; 8: 34; 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15: 4), ਪਰ ਯਿਸੂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਵੀ ਇਹੀ ਭਾਵ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਜੀ ਉੱਠਣ ਵਿਚ ਬੇਹਰਕਤ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਹਰਕਤ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ (ਯੂਹੰਨਾ

10: 17, 18)। ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਇਹ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੀ ਉੱਠਣ ਵਿਚ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵੀ ਇਕ ਕਾਰਕ ਸੀ (ਰੋਮੀਆਂ 8: 11; 1:4)। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਕਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਖੁਦਾਈ ਦਾ ਇਕ ਸ਼ਖ਼ਸ ਜੋ ਕੁਝ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹੀ ਸਭ ਨੂੰ ਕਰਦੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।⁴⁸ਪੀਟਰ ਮਾਰਸ਼ਲ, ਦ ਫ਼ਸਟ ਈਸਟਰ, ਸੰਪਾ. ਕੈਥਰੀਨ ਮਾਰਸ਼ਲ (ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਮੈਕਗਰਾ-ਹਿਲ ਕੰ., 1959), 128-29. ⁴⁹ਅਜੇ ਤਕ ਯਿਸੂ ਨੂੰ ਕਬਰ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੇ ਹੋਏ ਵਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵਿਖਾਈ ਦੇਣਾ ਬੇਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ। ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਵਿਰਤਾਤਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਮਰੀਅਮ ਮਗਦਲੀਨੀ ਨੂੰ ਵਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ (ਮਰਕੁਸ 16: 9; ਵੇਖੋ ਯੂਹੰਨਾ 20: 1-18)।⁵⁰ਕੁਝ ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਜੋ ਕੀਤਾ ਉਹ ਮੱਤੀ 28: 11-15 ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਇਤਾਂ ਦਾ ਅਸੀਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅਧਿਐਨ ਕਰਾਂਗੇ।

⁵¹ਪੁਰਾਣੇ ਅਨੁਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ‘ਸੱਬਤ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ’ (ਵੇਖੋ KJV) ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਵਿਰਤਾਤਾਂ ਵਿਚ ਦੋ ਮਰੀਅਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਜੇ ਵੀ ਬੰਦ ਕਬਰ ਵਿਚ ਜਾਣ ਲਈ ਇਕ ਹੋਰ ਸਬਕ ਰਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਵਧੇਰੇ ਅਨੁਵਾਦਕ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ‘ਸੱਬਤ ਦੇ ਦਿਨ ਦੇ ਬਾਅਦ’ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਹੀ ਅਨੁਵਾਦ (ਵੇਖੋ NKJV, NASB ਅਤੇ NIV)।⁵²ਯੋਅੰਨਾ ਗਲੀਲ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਸੀ (ਲੂਕਾ 8: 3)।⁵³ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਪਾਠ ਦੇ ਦੂਜੇ ਭਾਗ ਵਿਚ ਵੇਖਾਂਗੇ, ਕਬਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਮਰੀਅਮ ਮਗਦਲੀਨੀ ਪਤਰਸ ਅਤੇ ਯੂਹੰਨਾ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਦੌੜ ਗਈ। ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੇ ਦੂਜੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ।⁵⁴ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ‘ਕਤਾਨੀ ਕੱਪੜੇ ਪਏ ਹੋਏ’ ਵੇਖੇ (ਯੂਹੰਨਾ 20: 5), ਪਰ ਲਾਜ਼ ਨਹੀਂ।⁵⁵ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਵਿਰਤਾਤਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਕ ਵਿਰਤਾਤ ‘ਦੋ ਪੁਰਖ’ ਦੱਸਦਾ ਹੈ (ਲੂਕਾ 24: 4) ਜਦਕਿ ਦੂਜੇ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਦੱਸਦੇ ਹਨ (ਮਰਕੁਸ 16: 5; ਮੱਤੀ 28: 5)। ਇਕ ਦੋਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਲਗਦਾ ਹੈ।⁵⁶ਇਹ ਜਾਣਨ ਲਈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ‘ਕੀ’ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਵੇਖੋ ਮੱਤੀ 16: 21; 17: 23; 20: 19; 26: 32. ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਦੋ ਆਇਤਾਂ ਲੂਕਾ 24: 6, 7 ਵਿਚ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਗੱਲ ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।⁵⁷ਯਿਸੂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਗਲੀਲ ਵਿਚ ਮਿਲੇਗਾ (ਮੱਤੀ 26: 32)। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਮੁਲਾਕਾਤ ਲਈ ਥਾਂ, ਉਸ ਪਹਾੜ ਤੇ ਦੱਸੀ ਸੀ (ਮੱਤੀ 28: 16)। ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਗਲੀਲ ਵਿਚ ਵੇਖਣਾ ਸੀ, ਕੁਝ ਚੁਣੇ ਹੋਇਆਂ ਦੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਖ਼ਤਮ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।⁵⁸ਕਿਤੇ, ਯਿਸੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਖਾਈ ਦਿੱਤਾ (ਮੱਤੀ 28: 9, 10), ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਇਹ ਵਿਖਾਈ ਦੇਣਾ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਜਾਂਦਿਆਂ ਰਾਹ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਾਂ ਜਦ ਉਹ ਉੱਥੋਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ‘ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਵਿਚ ਦਿੱਕਤ’ ਪਾਠ ਵੇਖੋ।⁵⁹ਮਰਕੁਸ 16: 8 ਦੇ ‘ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲੀਆਂ’ ਅਤੇ ਲੂਕਾ 24: 9 ਦੇ ‘ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੱਸ ਦਿੱਤੀਆਂ’ ਵਿਚ ਮੇਲ ਕਰਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਅਸਾਨ ਤਰੀਕਾ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਫ਼ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ।⁶⁰‘ਗਿਆਰਾਂ’ ਉਸ ਵਕਤ ਰਸੂਲਾਂ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਯਹੂਦਾ ਦੀ ਥਾਂ ਭਰਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਮ ਨਾਂਅ ਲਈ ‘ਰਸੂਲਾਂ’ ਲਈ ‘ਬਾਰਾਂ’ (ਮਰਕੁਸ 14: 17) ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

⁶¹ਕਲੋਪਾਸ, ਜ਼ਾਹਿਰ ਤੌਰ ਤੇ ਔਰਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਵੇਲੇ ਉੱਥੇ ਹੀ ਸੀ (ਲੂਕਾ 24: 22, 23) ਨੇ ਕਿਹਾ, ‘ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਦਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਈ ਕੁ ਕਬਰ ਉੱਤੇ ਗਏ ਅਰ ਜਿਹੇ ਜਿਹਾ ਤੀਵੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਤਿਹਾ ਪਾਇਆ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ ਡਿੱਠਾ’ (ਲੂਕਾ 24: 24)। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, ਨਿੱਕਲ ਕੇ ਕਬਰ ਤੇ ਗਏ ਪਰ ਇਹ ਸੰਭਵ ਤੌਰ ਤੇ ਪਤਰਸ ਅਤੇ ਯੂਹੰਨਾ ਦੇ ਖਾਲੀ ਕਬਰ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਲੂਕਾ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਹੈ (ਯੂਹੰਨਾ 20: 1-10)।⁶²ਹੋਸਟਰ, 225.

ਯਿਸੂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਫਲਿਸਤੀਨ

